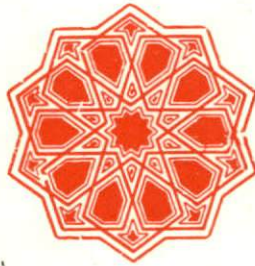

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

LÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXI

Yayın Komisyonu:

Prof. Dr. Necati ÖNER (*Dekan*)

Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDIN

Prof. Dr. İbrahim A. ÇUBUKÇU

Prof. Dr. Talât KOÇYİĞİT

Doç. Dr. Gültekin ORANSAY

Doç. Dr. Esat COŞAN

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

LÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXI

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ

DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXI

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ - ANKARA - 1976

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, <i>Tefsirde Mukâtil İbn Süleyman ve Eserleri</i>	1
Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU, <i>İslâmda Kadın Hakları</i> ..	37
Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU, <i>Rights of Woman in Islam</i> ..	45
Prof. Dr. Talât KOÇYİĞİT, <i>İbn Şihâb Ez-Zuhurî</i>	51
Prof. Dr. Cavit SUNAR, <i>Allah-İnsan İlişkisi</i>	85
Prof. Dr. Hikmet TANYU, <i>Dinî Folklor veya Dinî-Manevî Halk İnançlarının Çeşit ve Mahiyeti Üzerinde bir Araştırma</i>	123
Doç. Dr. Neda ARMANER, <i>Şahsiyet Terbiyesinde Dinî Kültürün Rolü</i>	143
Doç. Dr. Gültekin ORANSAY, <i>Türk Din Musikisi Tür, Makam ve Usullarının Kodlanması</i>	151
Doç. Dr. Mehmet S. HATİBOĞLU, <i>İslâm Mükellefiyet Anlayışı ve Buna Aykırı Bir Mâlikî-Hanefî Kıyâsı</i>	185
Doç. Dr. Halûk KARAMAĞARALI, <i>Kaysrideki Hunad Camiinin Restitüsyonu ve Hunad Manzûmesinin Kronolojisi Hakkında Bazı Mülâhazalar</i>	199
Doç. Dr. Beyhan KARAMAĞARALI, <i>Anadolu'da XII-XVI. Asırlardaki Tarikat ve Tekke Sanatı Hakkında</i>	247
Doç. Dr. Beyhan KARAMAĞARALI, <i>The Order and Convent Art From XIIth to XVIth Centuries in Anatolia</i>	277
Dr. M.Rami AYAS, <i>Mehmed İzzet Bey'in Bir Yazısı</i>	285
Dr. Mehmet AYDIN, <i>Farabi'nin Siyasi Düşüncesinde Sa'âdet kavramı</i>	303
Dr. Beyza BİLGİN, <i>İmam Hatip Lisesinde Uygulama Dersleri</i> ..	317
Dr. Etem Ruhi FIĞLALI, <i>İbâdiye'nin Siyasi ve İtikâdî Görüşleri</i>	323

	Sayfa
Dr. Abdulkadir ŞENER, <i>İslâm Hukukunda Hacr</i>	345
Dr. Ahmet UÇUR, <i>Yavuz Sultan Selim ile Kırım Hanı Mengli Giray ve Oğlu Muhammed Giray Arasında Geçen İki Konuşma</i>	357
Dr. Ahmet UÇUR, <i>Yabancı Bir Yazarın Atatürk Hakkındaki Düşünceleri</i>	363
Çeviren: M. Turhan ÖZDEMİR, Hartmut SCHÖKEL <i>Sumer Dini</i>	367
Çeviren: Dr. Günay TÜMER, Lewis HODOUS <i>Konfüçyüs Dini</i>	391

KİTAP TANITMA VE TENKİTLER

Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, <i>Er-Râzî Müfessiren</i>	411
Dr. Mehmet AYDIN, <i>Modern Dünyada İslam Vahyi</i>	415
Dr. Mustafa FAYDA, <i>Kitâbu'l-Cihâd</i>	421
Dr. İsmet KAYAOĞLU, <i>L'Identité Culturelle de l'Islam</i>	425
Dr. Günay TÜMER, <i>Beyrunî'ye Armağan</i>	429

Gustav E. Von Grunebaum, *L'Identité Culturelle de l'Islam*, Önsöz: J. Berque, Fransızcaya çeviren: Roger Stuveras, Gallimard, Paris 1973, XV+294 s.

Jacque Berque'in bir önsözü var, Berque burada yazarı tanıtıyor. Kültürden ne anladığını ve İslâm kültürü dediği vakit, yazarın ne Cahiliye Devri ve ne de Kur'an ile doğrudan doğruya ilgilenmediğini fakat denebilirse Emevilerden sonraki kültürü düşündüğünü açıklıyor.

Yazarın ağzından kültürün ne olduğunu şöyle tanımlıyor: "Toplumun tanıdığı zorunlu hallerde, insan davranışı veya kâinat hakkındaki sorular ve cevapları içine alan çerçeveli bir sistemdir". Bu tanımlı önsöz yazarı yine Von Grunebaum'dan cümlecikler iktibas ederek genişletip açıklamaya çalışıyor. Arap modernleşmesinin (la modernité arabe) birçok hususlarda uygunsuzluğunu belirttiikten sonra bu kültür içinde göze çarpan birkaç özelliği arka arkaya sayıyor: Teşebbüs ve yönelişin subjektif oluşu; somuttan çok soyuta, deneysel olandan çok dogmatik'e yöneliş; şifâhi olana karşı fazla meyil. Bir bunun kadar fonksiyonel karışıklıklar ki geleceğe yönelik tam bir kimliği ifade etmeye engel olur.

Von Grunebaum'un, tarihçi ve araştırmacı olarak İngilizce ve Almanca neşrettiği makaleler sonra bir kitap halinde toplanmıştır. Bu kitap halinde derlemelerin başlıca 1969 yılında basılan 'Studien zum Kulturbild und Selbstverständnis des Islam' adlı eserdir. İşte bu eser '*L'Identité Culturelle de l'Islam*' adı ile Fransızcaya İngilizce çevirisinden çevrilmiştir. Ancak bu tanıtığımız baskı eserin ikinci bölümünü oluşturan yedi araştırmayı içermektedir.

Eserin içindeki bu araştırmaların, daha önce neşredilenlerin, nerede ve hangi dergilerde neşredildiği belirtilmemiş. Öyle görünüyor ki bunlar, bugün sesini duyamadığımız fakat düşüncelerini izlediğimiz yazarın yaşamının son meyveleridir. Zira bunların içinde en eski tarihi taşıyan 1959 yılında yazılan araştırmadır.

Şimdi herbiri başına bir érudition olan bu araştırmaları kitaptaki sıraya göre verelim:

- I- Kültürel etkinin doğurduğu sorun (s.1)
- II- İslâm dünyasında kültürel yönden bilinçleşmenin ilk-günleri (s.19)
- III- İslâm kültürünün ve Kültürel antropolijisinin tahlili (s.41)
- IV- Kültürün klasikliği mefhumu (s.87)
- V- Auto-image ve tarihe yaklaşım (s.107)
- VI- Arap Dünyasının auto-image'ı içerisinde Batılılaşmanın entellektüel sorunu (s.135)
- VII- Kültürleştirme (acculturation), Bugünkü arap edebiyatının konuları (s.183)

Kitabın notları arkaya alınmış. Ayrı bir bibliyografya verilmemiştir. Bu notlar (s.219-294), yazarın çalışmalarını yaparken, şarkiyat dışında, genel mahiyette birçok kaynakları da fişlediğini göstermektedir. Zaten İslâm Kültürü derken geniş bir zaman ve mekan içerisinde ve yalnız başına olmayıp diğer kültürlerle karşılıklı alışveriş içinde düşünülmüştür.

Kitap hakkında bir fikir edinmek için, herkes ve her ihtisas bölümü, kendi açısından bakabilir. Biz burada ancak birkaç ilginç pasajı sunmakla yetineceğiz:

(s.10) “İslâm kelâm ilmi, birçok meselenin münakaşa edilebilir ve açık bir şekilde belirlenebilmesi yönünden Yunan metodolojisine çok şey borçludur.” Bu ifadeyi daha aşağıda açıklarken yazar, Yunan düşüncesinin, İslâm düşüncesine etkisinin hareket noktası ve hedef yönünden olmadığını ancak metod yönünden olduğunu belirtir. İslâm düşüncesinin muhtevasını zenginleştirirken, Yunan kaynakları, delil ileri sürme ve örnekleme alanını genişletmiş oldular.

(s.56) İslâmın politika felsefesine değinen yazar, otorite ve eşitlik terimleri üzerinde duruyor, sünni ve şii düşünüşe göre bu iki terimin gereklerini anlayış farklıdır. Çünkü şii halifeye mutlak iktidar vererek, halifeyi peygamberin yanılmaz ve eserini sürdüren bir kimse (continueur) sünniler onu bir vekil (remplaçant) olarak görürler. İtaat yalnız Allah'adır. İnsanın vasıta olması bir semboldür. Otorite ve ik-

tidar, ilke olarak, birbirinden ayrılmazlar. Allah kendi iktidarından hiçbir şeyi insana devretmemiştir. Allah seçtiği bir insan vasıtasıyla hükmetse de O mutlak Hâkimdir.

(s.140) Batılılaşmanın anlamını yazar şöyle açıklamaktadır: “Yaşayışın temel verileri yeni bir anlam taşır ve bu anlam, bahis konusu olan Batının yaşayış şekilleriyle, düşüncede bütünlük gösterir.” Yazar bu konuda çeşitli görüşleri yansıtırken modern arap yazar ve düşünürlerinin görüşlerine de yer verir (s.148 v.d.). “Orta-doğu müslümanları arasında Avrupa uygarlığına yalnız Türkler uydular, fakat Mısır’ın üst sınıfları, kültür alanında Batılılaşma bakımından Türk toplumundan daha da ileri gittiler denebilir.”

(s.241) Yine Türklerden bahsederken onların dinî alanda telifçi olduklarını; tevarüs ettikleri şeyle modern birşey çatıştığında hem geleneğe ve hem de yeniliğe uygun bir yeniden gözden geçirmeye başvurduklarını belirtir. “Çünkü Türkler İslâmın kaynaklarına Araplar kadar bağlı değillerdir.” der.

Von Grunebaum’un eseri fikirlerinin orijinalliği ve hem Doğu hem Batı düşünür ve yazarlarından yararlanması bakımından dikkati çekmektedir. İslâm düşünce tarihini inceleyenler için hiç şüphesiz eskimeyen bir kitap olarak kalacağına inanıyoruz.

Dr.İsmet KAYAOĞLU